

העותרים

1. ----- עווד, ת"ז -----
2. -----, ת"ז -----
3. -----, ת"ז -----
4. -----, ת"ז -----
5. -----, ת"ז -----
6. הקרן למגיני זכויות אדם בע"מ (חל"צ), חל"צ 514539550
7. חקל – ברית להגנה על זכויות אדם, ע"ר 580633816
8. המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר, ע"ר 580163517
9. האגודה לזכויות האזרח בישראל, ע"ר 580011567

ע"י ב"כ עו"ד הילה שרון ו/או רעות שאער /או אבנר פינצ'וק ו/או עודד פלר ו/או גדיר ניקולא ו/או דבי גילד-חיו ו/או מיכל תג'ר ו/או עביר ג'ובראן ו/או טל חסין ו/או ניצן אילני ו/או הגר שחטר ו/או עדן גלעד ו/או יעל זיידמן ו/או אלוה בונייה מהאגודה לזכויות האזרח בישראל

- נגד -

המשיבים

1. מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית
 2. הפרקליט הצבאי הראשי
- ע"י מחלקת הבג"צים, פרקליטות המדינה
משרד המשפטים, ירושלים

עתירה למתן צו על תנאי

מוגשת בזאת עתירה למתן צו על-תנאי, המופנית אל המשיבים 1 ו-2 והמורה להם לבוא וליתן טעם כדלקמן:

1. מדוע לא יחדלו המשיבים, באמצעות החיילים הכפופים להם, מלבצע עיכובים ללא עילה חוקית; ללא קיומו של חשד סביר; בניגוד להוראות פרק ג' סימן ב' לצו בדבר הוראות ביטחון [נוסח משולב] (יהודה והשומרון) (מס' 1651), תש"ע-2009; ובניגוד להוראות המפורטות ב"דף מידע לחייל – סמכות העיכוב", לרבות חובת ההזדהות ומסירת עילת העיכוב;
2. מדוע לא יורו כ"ן אין להביא אדם שעוכב אלא לתחנת משטרה או לבסיס צבאי שבו נמצא גורם חקירה מוסמך, לשם חקירתו בלבד;
3. מדוע לא יורו כי אין לאזוק מעוכבים ולכסות את עיניהם;
4. מדוע לא יאסרו להחרים את חפציהם של מעוכבים, או תעודות הזהות שלהם, ללא מקור סמכות חיצוני;
5. מדוע לא יורו כי אין לשחרר מעוכבים אלא במקום שבו עוכבו, ובשעת לילה – בביתם, וכי יש לאפשר להם ליצור קשר עם בני משפחותיהם טרם השחרור;

6. מדוע לא יורו להקים מנגנון לאיתור מעוכבים בזמן אמת, לרבות באמצעות מענה טלפוני בחמ"לים הצבאיים האזוריים, ולפרסם את פרטי ההתקשרות עמו בעברית ובערבית;
7. מדוע לא יקבעו חובת דיווח בכל מקרה של עיכוב אדם שלא במקום הימצאו, או של עיכוב שנמשך עשרים דקות ומעלה;
8. מדוע לא יערכו ביקורת שבועית על הדיווחים הני"ל;
9. מדוע לא יפרטו כיצד בכוונתם להטמיע ולאכוף באופן שוטף את ההנחיות כאמור בסעיפים 1-8 בקרב חיילים.

מבוא ובקשה לדין דחוף

1. עניינה של העתירה בהפרה שיטתית ובוטה של הוראות הדין בנוגע לסמכות העיכוב, על ידי חיילים המשרתים בגדה המערבית. במסגרת כך, מתועדים עשרות מקרים שבהם תושבים פלסטינים מעוכבים בידי חיילים – מבלי שהתקיימה אף לא אחת מהעילות, ושלא לשם אחת התכליות הנקובות בדין. המעוכבים נלקחים לבסיסים צבאיים, כשהם אזוקים ועיניהם מכוסות, ומוחזקים בהם בתנאים קשים ומשפילים, כשלעתים ננקטת כלפיהם אלימות. לבסוף, אחרי שעות ארוכות, שבמקרים רבים חורגות מפרק הזמן המרבי בו מותר לעכב אדם גם בנסיבות חריגות, הם משוחררים בלא כלום. במקום שחרור מסודר הם מושלכים בשטח פתוח, רחוק ממקום מגוריהם, פעמים רבות בחשיכה או בתנאי המסכנים אותם. לעתים גם נלקחים מהם הטלפונים הניידים, כך שאינם יכולים ליצור קשר עם בני משפחותיהם. לעיתים השחרור מבוצע מבלי שהוסרו מהם אזיקוני הפלסטיק.
2. המשיבים מופקדים על החיילים שביצעו את העיכובים, ומחובתם להבטיח כי הללו פועלים אך ורק בגדרי סמכותם. בהליך שהתנהל בעבר בבג"ץ (בבג"ץ 3570/19 **בנאי נ' מפקד פיקוד מרכז** (22.8.2019) (להלן: **עניין בנאי**), בו נתקפה הפרקטיקה של כיסוי עיני מעוכבים, המשיבים התחייבו בפני בית המשפט כי יפעלו באופן שוטף במטרה להבטיח שהפקודות והנהלים בעניין סמכות העיכוב מיושמים כראוי. אך הם מפירים הן את חובתם והן את התחייבותם.
3. ארגוני זכויות אדם שזיהו ותיעדו את התופעה החמורה, פנו אל המשיבים בעניינה בראשית ינואר 2026. הארגונים המחישו את היקפה וחומרתה באמצעות דוגמאות רבות, עמדו על השלכותיה הקשות על זכויות האדם של התושבים הפלסטינים, ודרשו מן המשיבים לנקוט שורת פעולות כדי למנוע את התמשכותה. המשיבים לא השיבו לפניית הארגונים, וגם לא לשתי הפניות הבאות שנשלחו אליהם, בהן הוצגו עשרות מקרים נוספים של עיכובים שלא כדין.
4. הפרקטיקה, שאינה כדין כשלעצמה, משמשת אמצעי לשלילת זכויות והגנות מהתושבים המוגנים, ובין היתר לשם מניעת גישה לאדמות חקלאות ומרעה.
5. התופעה החמורה מנוגדת לאיסור בדין הישראלי על שלילת חירותו של אדם ללא סמכות או כאמצעי ענישה, ולאיסורים הקבועים בדין הבינלאומי על ענישה שרירותית, בלתי אנושית או למטרות הרתעה. היא פוגעת פיזית ונפשית בתושבים הפלסטינים, מערערת את ביטחונם, ומשמשת אמצעי להתעמרות.
6. נוכח התמשכותה, והיעדר כל התייחסות מצד המשיבים לדרישה כי יפעלו להפסיקה, לא נותר לעותרים אלא לפנות לבית המשפט, שיתבקש לקבוע את העתירה לשמיעה בדחיפות.

ואלה נימוקי העתירה:

העובדות הצריכות לעניין

הצדדים לעתירה

7. העותרים 1-5 הם תושבים מוגנים, חקלאים ורועים פלסטינים, אשר בחודשים האחרונים עוכבו שלא כדין בידי חיילים. מקרי העיכוב שעליהם הם מעידים בתצהיריהם מהווים דוגמה לתופעה הנתקפת בעתירה זו.
 8. העותר 1, -----, עווד, הוא תושב הכפר אבו שבאן שבדרום הר חברון, סמוך להתנחלות כרמל. הוא נשוי ואב ל-14 ילדים, ומתפרנס מרעיית צאן ומחקלאות. בחודשים האחרונים עוכב שלא כדין בידי חיילים שש פעמים.
 9. העותר 2, -----, הוא תושב פארסיה שבצפון בקעת הירדן, סמוך להתנחלויות רותם ומשכיות. הוא נשוי ואב לחמישה ילדים, ומתפרנס מרעיית צאן. בחודשים האחרונים עוכב שלא כדין בידי חיילים חמש פעמים.
 10. העותר 3, -----, הוא תושב ג'אויה שבמסאפר יטא בדרום הר חברון, סמוך להתנחלות מעון. הוא נשוי ואב לשתי בנות, ומתפרנס מרעיית צאן ומחקלאות. לא רחוק מביתו נמצאת ההתנחלות מעון. מתחילת שנת 2026 הוא עוכב שלא כדין בידי חיילים.
 11. העותר 4, -----, הוא תושב ח'רבת מכחול שבצפון בקעת הירדן. הוא נשוי ואב לעשרה ילדים, מגדל עדר ומתפרנס מרעיית צאן. העותר עוכב שלא כדין בידי חיילים 15 פעמים.
 12. העותר 5, -----, הוא תושב חמרוש שלייד העיירה סעיר בנפת חברון. בשנת 2025 הוקם מאחז בלתי חוקי במרחק 700 מטר מביתו. הוא נשוי ואב לארבעה ילדים, עובד בבנייה. למשפחתו המורחבת חלקה חקלאית בחמרוש. ביום 7.12.2025 הוא עוכב שלא כדין בידי חיילים, הוחזק בתנאים קשים במיוחד, ושחרר רק כעבור למעלה משלושים שעות, לאחר שהוגשה בקשה דחופה לשחררו לבית המשפט הצבאי.
- תצהירים של העותרים מצורפים לעתירה.
13. העותרים 6-9 הם ארגוני זכויות אדם הפועלים בגדה המערבית. הם עדים לתופעה הולכת ומחמירה של עיכוב פלסטינים שלא כדין בידי חיילים. העותרים פנו למשיבים והתריעו על קיום התופעה, הדגימו בהרחבה את תפוצתה וחומרתה, ועמדו על אי-חוקיותה ופגיעתה הקשה בזכויות אדם. פניותיהם לא נענו.
 14. העותרת 6, הקרן למגיני זכויות אדם, היא ארגון זכויות אדם הפועל למעלה מעשור להגנה מפני הפרות זכויותיהם של מגיני זכויות אדם והגבלות על חירותם ופעילותם, בישראל ובשטחים הכבושים. בין היתר, הקרן אוספת נתוני עיכובים ומעצרים בשטחים הכבושים. העותרת 7, חקל – ברית להגנה על זכויות אדם, היא ארגון זכויות אדם הפועל בשטחים הכבושים בתחום המקרקעין והתכנון. העותר 8, המוקד להגנת הפרט, הוא ארגון זכויות אדם המסייע במשך שנים רבות לאסירים ועצורים פלסטינים בשמירה על זכויותיהם הבסיסיות. בין היתר, המוקד מסייע לבני המשפחה של עצורים פלסטינים

באיתור מקום הכליאה של יקיריהם. העותרת 9, האגודה לזכויות האזרח בישראל, פועלת זה למעלה מחמישים שנה לקידום זכויות האדם בישראל ובשטחים הכבושים.

תצהיריהם של עו"ד ראודה מורקוס, רכזת הפעילות המשפטית בעותרת 6, וד"ר עמרי מצר, מנהל העותרת 6, מצורפים לעתירה.

15. המשיב 1, מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית, מופקד על אכיפת החוק בשטח הנתון לסמכותו. עליו האחריות למנוע שימוש לרעה בכוח שלטוני בקרב חיילים המשרתים בגדה המערבית, ומחובתו להבטיח את זכויות האדם של התושבים המוגנים.

16. המשיב 2, הפרקליט הצבאי הראשי, הוא יועצו של המשיב 1 בכל ענייני חוק ומשפט. הוא מפקח על השלטת המשפט בצבא, וקובע את מדיניות אכיפת הדין בצה"ל.

על סמכות העיכוב בשטחים הכבושים

17. סמכות העיכוב בשטחים הכבושים (כמו גם סמכות המעצר) מעוגנת בפרק ג' לצו בדבר הוראות ביטחון [נוסח משולב] (יהודה והשומרון) (מס' 1651), תשי"ע-2009 (להלן: **הצו**). סעיפים 22-25 לצו קובעים כי לכל חייל סמכות לעכב אדם, בהינתן רשימה סגורה של עילות:

א. **עיכוב במקום**: אם לחייל יסוד סביר לחשוד כי אדם עבר עבירה על תחיקת הביטחון, או כי הוא עומד לעבור עבירה העלולה לסכן את שלומו או בטחונו של אדם, או את שלום הציבור או ביטחונו, הוא רשאי לעכבו כדי לברר את זהותו ומענו או כדי לחקור אותו ולמסור לו מסמכים, **במקום הימצאו**.

ב. **עיכוב לשם הבאה בפני גורם חקירה מוסמך**: ככל שיש יסוד סביר לחשוד שאדם עבר עבירה על תחיקת הביטחון, או הסתברות גבוהה לחשוד שהוא עומד לעבור עבירה העלולה לסכן את שלומו או בטחונו של אדם, או את שלום הציבור או ביטחונו, ו**בנוסף** זיהויו במקום היה בלתי מספיק או שלא ניתן לחקור אותו במקום הימצאו, ניתן לזמנו או לדרוש ממנו להתלוות לחייל, **לשם הבאתו בפני גורם חקירה מוסמך**.

ג. **עילות נוספות**: עיכוב לשם מתן עדות, עיכוב לשם חיפוש, עיכוב במקרה שחייל סבור כי הוצא נגד אדם צו מעצר או מאסר, עד לקבלת הצו.

18. סעיף 26 לצו מגדיר את משך העיכוב המותר, וקובע כי **אדם לא יעוכב למשך זמן העולה על הנדרש** באופן סביר לשם השגת תכלית העיכוב וכי ככלל, **זמן העיכוב המקסימלי הנו שלוש שעות**. קצין צה"ל בדרגת סא"ל לפחות או קצין משטרה, רשאים להאריך את משך העיכוב לפרק זמן שלא יעלה על שלוש שעות נוספות, **מנימוקים שיירשמו**.

19. סעיף 27 לצו קובע חובת דיווח, על פיה בתום העיכוב ייערך דוח המפרט את שם האדם שעוכב, סיבת העיכוב ומשכו, בכל מקרה בו המעוכב הובא למקום בו נמצא בעל סמכות חקירה, או שהעיכוב נמשך שלוש שעות או יותר. סעיף 28 לצו קובע, כי אין להשתמש בסמכות המעצר, אם ניתן להסתפק בעיכוב.

20. בתגובה המקדמית מטעם המדינה בעניין בנאי, צוין דבר קיומו של נוהל פיקודי המסווג כסודי, "המתקוף מעת לעת", אשר "תכליתו להדריך את הכוחות כיצד להפעיל סמכויות עיכוב... באופן המבטיח הקפדה על זכויות המעוכבים והעצורים". הנוהל קובע כי אין לעכב אדם כצעד "ענישתי" או "חינוכי", אלא אך ורק לצורך מימוש אחת מן המטרות המפורטות בצו; כי חייל המעכב אדם יזדהה בפניו, יודיע לו שהוא מעוכב ויבהיר לו את סיבת העיכוב בהקדם האפשרי; וכי על החייל לוודא

שהמעוכב שוהה בתנאים סבירים וראויים, ושסופקו לו מים ומזון במידת הצורך (עניין בנאי, תגובה מקדמית מיום 11.8.2019, בפסקאות 17-18). הוראות אלה מפורטות גם בהנחיה מטעם יועמ"ש איו"ש ("דף מידע לחייל – סמכות העיכוב"). בהנחיה זו מצוין כי דו"ח העיכוב שיש למלא על פי סעיף 27 לצו, יועבר לידי החמ"ל החטיבתי "מיד לאחר מילוי או בהזדמנות הראשונה האפשרית".

העתק התגובה המקדמית בעניין בנאי מצ"ב ו מסומן ע/1.

העתק ההנחיה "דף מידע לחייל – סמכות העיכוב" מצ"ב ומסומן ע/2.

21. בעניין בנאי נתקף נוהג צבאי לכסות את עיניהם של רועי צאן פלסטינים בעת עיכובם. בתגובתה לעתירה הודיעה המדינה כי על פי נהלי ופקודות הצבא אין לכסות את עיניהם של מעוכבים, והתחייבה לפעול למניעת הישנות הנוהג (עניין בנאי, בפסקאות 39-40 לתגובה המקדמית). בפסק הדין נקבע, כי קשירת עיני מעוכבים היא פרקטיקה פסולה שבוצעה תוך חריגה מסמכות, ואסור שתשנה (עניין בנאי, בפסקה 3 לפסק הדין). התגובה המקדמית התייחסה גם להטמעת הדין בעניין סמכות העיכוב בקרב החיילים. צוין, כי מלבד העתירה והנוהג שנתקף בה, התקבלו פניות בנוגע להפרת הוראות אחרות בעניין סמכות העיכוב, וביורון העלה כי חיילים אכן פעלו בניגוד לפקודות. עקב כך, חודדו הפקודות והנהלים, והובטח כי פעולות לחידוד והבהרת הדין יינקטו באופן עתי ושוטף, במטרה להבטיח הפקודות והנהלים מיושמים כראוי (עניין בנאי, בפסקאות 4 ו-40 לתגובה המקדמית).

התהוותה של תופעת עיכובים שלא כדין

22. בניגוד גמור להוראות הצו, הנוהל, הנחיית היועמ"ש וההתחייבויות בעניין בנאי, ארגוני זכויות אדם עדים לעשרות מקרים שבהם פלסטינים מעוכבים בידי חיילים – ללא עילה, שלא לשם אחת התכליות המפורטות בצו, **לצורך ענישה בלבד**, ולמשך שעות ארוכות מהמותר. במהלכן, הם מוחזקים בבסיסי צבא בתנאים מכאיבים ומשפילים, לרוב בעודם אזוקים ומכוסים עיניים, וכשנמנעת מהם גישה לשירותים, למים ולמזון. בחלק מהמקרים אף ננקטת כלפיהם אלימות פיזית ומילולית קשה. לבסוף, מבלי שהם נחקרים, הם משוחררים בלא כלום – בשטח פתוח, רחוק ממקום מגוריהם, לעתים כשאין בידיהם אמצעים ליצור קשר עם בני משפחותיהם. קרוביהם אינם יודעים מה עלה בגורלם לאורך כל השעות הללו.

[התמונות הוסרו]

23. בפניות ששלחו הארגונים העותרים למשיבים פורטו כארבעים מקרים של עיכובים בנסיבות המתוארות, מתוך למעלה מתשעים מקרים שתועדו. הפניות מצורפות לעתירה זו. להלן דוגמאות אחדות מתוכן:

24. ביום 25.10.2025, בשעות אחר הצהריים, הגיעו 4-5 חיילים לביתו של תושב אחת מקהילות הרועים בצפון בקעת הירדן. נטען בפניו כי חיילים ראו אותו אוסף שיירי מתכות בשטח המשמש כמטווח. עם זאת, הוא לא זומן או הובא לחקירה, אלא נלקח לבסיס צבאי סמוך, ושם הוחזק במשך שעות ארוכות, כשהוא שרוע על הרצפה, ידיו אזוקות ועיניו מכוסות. לבסוף שוחרר בלא כלום, מבלי שניתן לו תיעוד כלשהו.

25. ביום 24.11.2025 עוכבו חמישה תושבים מהכפר סמוע שבדרום הר חברון, בעת שמסקו זיתים במטע שבבעלותם. בסביבות השעה 9:00 בבוקר, הגיעו למקום כוחות צבא מלווים במתנחלים, ודרשו מהם לצאת מן המטע בטענה שאינו שייך להם. התושבים הציגו לחיילים מסמכי בעלות על הקרקע, אך למרות זאת החיילים הורו להם לעזוב, החרימו את מפתחות הטרקטור שהיו ברשותם, ולקחו את החמישה

למחנה צבאי קרוב. הם לא נחקרו ולא הואשמו בדבר, ובסופו של דבר שוחררו בלא כלום בשעה 14:30 בצהריים. תעודת הזהות של אחד התושבים לא הושבה לו, ולא נמסרה לו אסמכתה על תפיסתה.

26. ביום 1.12.2025 בסביבות השעה 8:00 בבוקר עוכבו ארבעה צעירים, בהם קטין, תושבי אחד הכפרים בדרום הר חברון. העיכוב על ידי הצבא התרחש לאחר שתושבים הזעיקו משטרה למקום, בעקבות חיתוך של אחת מגדרותיהם על ידי מתנחלים. כוחות צבא שהגיעו עיכבו את הארבעה ולקחו אותם לנקודה צבאית ליד מחסום מיתר. שלושה מהם שוחררו במהלך הערב, הקטין שוחרר רק בשעה 23:00 בלילה. המעוכבים שוחררו מחוץ לבסיס – במיקום מבודד, מנותק ורחוק מביתם, מבלי שנמסרה הודעה למשפחתם, לרבות למשפחת הקטין. גם במקרה זה, המעוכבים לא הובאו בפני גורם מוסמך לצורך חקירה, לא הואשמו בדבר ושוחררו בלא כלום ומבלי שנמסר להם תיעוד כלשהו.

27. ביום 4.12.2025 עוכבו שני תושבים ליד חלחול. התושבים נעצרו בשעה 10:00 בבוקר, סמוך לביתם, ונלקחו למחנה צבאי. מכשירי הטלפון שלהם נלקחו וחומרי תיעוד שצילמו נמחקו, בלא צו או החלטה כתובה. השניים שוחררו ליד מחנה ערוב, סמוך לכביש 60, בסביבות השעה 22:00 בלילה. הם לא הובאו בפני גורם חקירה ולא הואשמו בדבר. לאחר שאותרו על ידי בני משפחותיהם, שלא ידעו כל העת היכן הם מוחזקים, הם הובילו לבית חולים – בשל האלימות הקשה שהופנתה כלפיהם והתנאים שבהם הוחזקו.

28. ביום 9.12.2025 עוכבו שני אחים תושבי אזור דיהריה, לאחר שדיווחו למשטרה כי הותקפו בידי קבוצה גדולה של מתנחלים. למקום האירוע הגיעו כוחות משטרה בליווי צבאי. שני האחים עוכבו בסביבות השעה 11:00 בבוקר. איש לא ידע לאן נלקחו. השניים לא הובאו בפני גורם חקירה מוסמך. לאחר ניסיונות רבים לאתרם, התקבל מידע שלפיו השניים מוחזקים בבסיס עתניאל. הם שוחררו בלא כלום כעבור עשר שעות, בשעה 21:00 בערב.

29. ביום 26.12.2025 עוכב תושב פלסטיני בשנות השישים לחייו, המתגורר בח'ירבת א-רכיז שבמסאפר יטא. רבש"ץ ההתנחלות אביגיל הגיע לחלקה החקלאית שהתושב מעבד למחייתו, חתך את הגדר, ולאחר מכן הזעיק למקום צבא. העילה הנטענת לעיכוב התושב לא נמסרה. הוא הוחזק בתנאים קשים בבסיס צבאי במשך למעלה מארבע שעות, ולאחר מכן שוחרר בלא כלום.

30. ביום 10.1.2026 עוכבו שלושה תושבים פלסטינים מאל חדידיה שבצפון בקעת הירדן, בעודם חורשים אדמות פרטיות. השלושה נלקחו למוצב הצבאי המכונה "ברווז" כשהם אזוקים, והוחזקו מחוץ לעמדת השמירה, בתנאי קור קיצוניים. לבסוף שוחררו בלא כלום.

31. ביום 29.1.2026 בשעה 11:30 עוכב תושב פלסטיני על ידי הצבא ברוג'ום עלי, כאשר ניסה לבלום ניסיון של מתנחלים לגנוב צאן מביתו. הוא שוחרר לבסוף בשעה 19:00, מבלי שהובא בפני גורם חקירה, בלא כלום.

32. ביום 31.1.2026 עוכב צעיר תושב אל חדידיה שבצפון בקעת הירדן. מתנחלים רעולי פנים תקפו את הצעיר במרעה, והובילו אותו להתנחלות הקרובה. אחרי למעלה משעה הגיעו שוטרי מג"ב וחיילים למקום. בשעה 13:45 עוכב על ידי הצבא ללא הסבר. הצעיר שוחרר לבסוף בשעה 19:00 בערב, מבלי שהובא בפני גורם חקירה, בלא כלום.

33. ביום 2.2.2026, בשעות הבוקר, הגיעו מתנחלים למטע הזיתים שבחצר ביתה של משפחה פלסטינית המתגוררת באזור מסאפר יטא. לאחר שבני המשפחה ניסו להרחיקם והזעיקו משטרה, הגיעו למקום

חיילים ועיכבו את אבי המשפחה ללא כל הסבר. הוא נלקח לבסיס צבאי סמוך, ושחרר בשעת צהריים מאוחרת, מבלי שהובא בפני גורם חקירה.

34. ביום 16.2.2026 רעה תושב כיסאן שליד בית לחם את עדרו בסמוך לביתו, באדמות פרטיות שבבעלות משפחתו. מתנחל שהבחין בו הזעיק את הצבא בטענת שווא שהרועה איים עליו. החיילים שהגיעו למקום לקחו את הרועה לבסיס צבאי, שם הוחזק במשך שלוש שעות שבמהלכן הוכה. הוא לא נחקר ושחרר בלא כלום בצד הכביש, רחוק ממקום מגוריו.

[התמונה הוסרה]

עדויות העותרים בדבר עיכובם שלא כדין

35. העותר 1 הוא רועה צאן המתגורר בדרום הר חברון. הוא מעיד כי בחודשים האחרונים עוכב שש פעמים בעודו רועה באדמתו. "בשנה האחרונה, אנחנו סובלים מהתנכלות ופלישות של מתנחלים לאדמות שלנו. הם מגיעים על טרקטורונים, בדרך כלל חמושים. כשהם רואים אותנו באדמות שלנו, הם מיד מקיפים אותנו, סוגרים עלינו – ומזמינים את הצבא. בתוך כמה דקות, מגיעים חיילים. בלי לדבר, בלי לראות מסמכים, הרבה פעמים באלימות, הם פשוט לוקחים אותך. בחודשים האחרונים הצבא עיכב אותי ככה שש פעמים, תמיד לבסיס הצבאי שליד סוסיא. מעולם לא לקחו אותי לתחנת משטרה".

36. לדבריו, "המקרה הכי קשה היה בזמן רמדאן. ביום 6.3.2026, בערך בשעה 15:30, הייתי עם העדר באדמות שלנו. ראה אותי מתנחל, והזמין את הצבא. הגיע קצין... ואתו עוד כמה חיילים. אמרו לי: 'תשכב על הרצפה', ומיד התחילו להרביץ. ניסיתי להסביר שאני נמצא באדמה שלי, שיש לי מסמכים. לא הקשיבו לי, רק אמרו לי: 'תשתוק'. תוך כדי, גם קיללו אותי ואמרו לי מילים קשות... קשרו לי את הידיים, כיסו לי את העיניים בפלנלית, העמיסו אותי על הגיף הצבאי ולקחו לבסיס בסוסיא. שם, מחזיקים אותנו קרוב לש"ג. זורקים על הרצפה למשך שעות. מדי פעם מישהו ניגש, בועט בך והולך. אתה עם פלנלית על העיניים, לא רואה ולא יודע מתי תבוא המכה הבאה. שכבתי ככה עד 24:00 בלילה. כל הזמן הזה הייתי בצום".

37. בשעה 24:00 הוא שוחרר בלא כלום. "מעכבים אותך בלי שעשית שום דבר, וזה מפחיד מאוד", הוא מעיד. ביום 24.3.2026 הוא שוב עוכב, הפעם יחד עם בנו. "היינו במרעה בשעת צהריים. מתנחל התקרב אלינו על אופנוע, וניסה להבריא את העדר. כשהוא ראה שאנחנו לא עוזבים, הוא הזמין את הצבא. החיילים שהגיעו התחילו לגרש את העדר באמצעות גז מדמיע ורימוני הלם, ואז לקחו אותנו... הורידו אותנו ליד הש"ג בבסיס בסוסיא, והשאירו על האדמה, בגשם, במשך ארבע-חמש שעות". גם במקרה זה, הוא ובנו שוחררו מבלי שנחקרו. "אין מקרה שלקחו אותי, ולא נתנו לי שניים-שלושה אגרופים. אם אתה שואל שאלה, אתה חוטף. אז אתה מעדיף לשתוק", הוא מעיד.

[התמונות הוסרו]

38. העותר 2, רועה צאן מפארסיה שבצפון בקעת הירדן, מעיד כי עוכב חמש פעמים, האחרונה שבהן בתחילת אפריל 2026, בעודו במרעה. "הגיע מתנחל, צילם אותי, והלך", הוא מעיד, "כעבור חצי שעה בערך הגיע גיפ של הצבא. בתוכו היו חיילות, שהורו לי להתקרב". ללא הסבר, הן אזקו אותו, כיסו את ראשו בשקית ניילון, הכניסו אותו לרכב ונסעו לכביש הראשי. שם, הוא הועבר לרכב אחר, והוסע כנראה לבסיס צבאי (אותו לא יכול היה לראות בעיניו המכוסות). הוא לא נחקר, רק הוחזק, אזוק וכפות על

הרצפה, במשך כארבע שעות. לאחר מכן, הוא הוסע ברכב, וממנו הושלך והושאר בשלולית מים. בכך הסתיים העיכוב.

39. הפעם הקודמת שבה עוכב אירעה במרץ 2026. גם אז היה במרעה. הוא מעיד: "הגיע מתנחל בשם ד'. הוא אמר לי: 'תסתלק מפה'. אמרתי לו: 'האדמה לא שלך'. ד' הלך, והגיע מתנחל בשם צ' ברכב שלו, ולידו גיפ של הצבא. החיילים אפילו לא דיברו איתי. הם היו ארבעה. לקחו אותי לגיפ, הכניסו אותי ביניהם... כשהגענו לכביש, הם אזקו אותי מקדימה, וכיסו לי את העיניים בפלנלית. לקחו אותי לנקודה צבאית שנקראת ברוז. שם, הורידו אותי מהגיפ, וזרקו על הרצפה ליד השער. התחילו לקלל אותי במילים גסות. היכו אותי בידי וברגליי. נשארתי על הרצפה חמש שעות. ביקשתי ללכת לשירותים, ולא נתנו לי. אפילו מים לא הביאו לי".

40. הוא שוחרר מבלי שנחקר, בשטח פתוח, באזור הררי שאינו מכיר. השעה היתה 21:00 בערב, ומסביב היה חשוך. "הלכתי בשביל עד לכביש 90, ארבעים דקות בערך. כשהגעתי לכביש וידעתי איפה אני, התקשרתי הביתה", הוא מעיד.

41. העיכוב הקשה ביותר שחוה אירע באוקטובר 2025. הוא חזר עם משפחתו ממרעה הקיץ, וברכבו היה ציוד. "שני מתנחלים מוכרים מהאזור ראו שאנחנו חוזרים. הם קראו לצבא. הגיעה קבוצה גדולה של חיילים. הם טענו שאני מתכוון לבנות משהו בלי אישור. הייתי ברכב, לא בניתי שום דבר, וגם לא התכוונתי לבנות", הוא מעיד. "החיילים הורו לי לנסוע אחריהם לנקודה צבאית. שם, אזקו אותי בידיים וברגליים. כיסו לי את העיניים בפלנלית. זרקו אותי על הרצפה, ושני חיילים היכו וגררו אותי על הרצפה. בעטו בפניי ובראשי, וכיבו עליי סיגריות. נגרמו לי חבלות וכוויות שהצריכו טיפול רפואי". העיכוב נמשך שש שעות, שבסופן העותר שוחרר בלא כלום. בנוסף למקרים שבהם עוכב, מספר פעמים הגיעו חיילים לביתו בעודו במרעה, ואיימו על אשתו שאם לא יחזור מיד, הם יעכבו אותה במקומו. הסיבה שבגינה הוא נדרש לחזור לא נמסרה.

[התמונות הוסרו]

סרטון המתעד את עיכובו של העותר 2 מיום 28.12.2025 מצורף באמצעות נט המשפט ומסומן ע/3

סרטון המתעד את עיכובו של העותר 2 מיום 1.2.2026 מצורף באמצעות נט המשפט ומסומן ע/4

42. העותר 3 אף הוא חקלאי ורועה צאן. הוא מתגורר באזור ג'אווייה שבדרום הר חברון. "כבר כמה שנים שאנחנו סובלים מהתנכלויות מצד מתנחלים, אבל בחודשים האחרונים המצב החמיר מאוד. ההתנכלויות מתרחשות באופן יומיומי ומתבטאות קודם כל במניעת עבודה באדמות ומרעה. לא מאפשרים לי בכלל לרעות בשדות. ברגע שהמתנחלים מבחינים בי רועה עם העדר, הם מנסים לסלק אותי בעצמם או מזמינים את הצבא כדי שישלק אותי. בנסיבות האלה, הצבא עיכב אותי פעמים רבות", הוא מעיד.

43. "המקרה הכי קשה אירע ברמדאן. רעיתי עם העדר שלי. בסביבות השעה 12:30, ראה אותי מתנחל מההתנחלות מעון, וזמן קצר לאחר מכן התקרבו לכיווני ארבעה חיילים. הם ראו שאני מצלם בטלפון הנייד. כעסו, ושאלו למה אני מצלם. אחד החיילים לקח ממני את הטלפון, והתחיל להכות אותי במקל גומי. הוא הכה אותי בידי, ברגלי ובגבי. לאחר מכן, אזקו אותי וכיסו את עיניי. הכניסו אותי לרכב צבאי, בין החיילים, ולקחו אותי לבסיס הצבאי בסוסיא. תוך כדי הנסיעה היכו אותי שוב ושוב – פעם מימין ופעם משמאל. כשהרכב הגיע לבסיס, השכיבו אותי על הרצפה ליד השער... הושארתי ככה עד השעה חמש-חמש וחצי. כל הזמן הזה, אף אחד לא חקר אותי. החיילים רק השמיעו איומים: הזהירו

אותי שלא אצא מהבית, שלא אצלם, ושאים יתפסו אותי עוד פעם רועה בשדה, הם יעשו לי בלגן. אחרי כחמש שעות שהחזיקו אותי, העלו אותי לרכב והסיעו לכיוון באר שבע... לא החזירו לי את הטלפון הנייד, כך שלא יכולתי ליצור קשר עם משפחתי. נאלצתי לחפש פלסטינים בסביבה, שיעזרו לי להגיע לביתי, והשתדלתי לא להתקרב להתנחלות כדי לא לסכן את עצמי". העותר מעיד כי עוכב חמש פעמים, "בכל פעם לבסיס הצבאי בסוסיא... תמיד קיבלתי מכות, אבל לא כמו בפעם ההיא ברמדאן. אף פעם לא נחקרתי".

44. העותר 4 הוא רועה צאן מח'רבת מכחול שבצפון בקעת הירדן. על פי עדותו, "הצבא עיכב אותי לפחות 15 פעמים. היתה תקופה שבה הייתי מעוכב פעמיים בשבוע. בכל הפעמים עוכבתי לבסיס הצבאי שליד ההתנחלות ברוש הבקעה. אף פעם לא נלקחתי לתחנת משטרה, וגם לא הובאתי בפני גורם חקירה אחר". העיכוב האחרון אירע באפריל 2026, כשהיה במרעה. "בסביבות השעה 12:00 בצהריים עבר לידנו רכב, ובו מתנחלים מהאזור שאני מכיר. כמה דקות לאחר מכן, הופיעו שני גיפים צבאיים. הם נעצרו לידנו. הקצין שירד מהגיפ שאל למה אני נמצא כאן עם העדר. עניתי שהחיילים מורים לנו להתרחק כ-300 מטר מהבסיס, וכך עשיתי. בלי כל הסבר נוסף, אזקו לי את הידיים, כיסו את העיניים, הכניסו לגיפ מאחור, ולקחו לבסיס הצבאי בברוש הבקעה". בבסיס, הוחזק העותר ליד השער, כשהוא אזוק וכפות על הרצפה, במשך כארבע שעות. לאחר מכן הוסע לכביש 90, שם הושלך בצד הדרך.

45. בפעם קודמת, עוכב במרץ 2026. הוא מעיד על שאירע: "בסביבות השעה 10:00 בבוקר, רעיתי את העדר קרוב לביתי. מתנחלים שנסעו בכביש הראשי הבחינו בי, והתקרבו לכיווני. הם היו שמונה או תשעה, ונסעו בשתי מכוניות ואופנוע. הם אמרו לי: 'לך הביתה, למה אתה פה?'. כשהבינו שלא אעשה כרצונם, הם התחילו לזרוק אבנים על העדר. בני משפחתי ראו את המתרחש, ויצאו לכיווני. בשלב הזה, המתנחלים התקשרו למשטרה ולצבא. כעבור זמן קצר, הגיעו למקום חיילים ושוטרים. הם ניגשו למתנחלים, שמעו את גרסתם, ומיד מיהרו לעכב אותנו". הוא נלקח לבסיס בברוש הבקעה. "הוחזקתי שם כארבע שעות, שבמהלכן לא חקרו ולא האשימו אותי בדבר... כרועה, אני צריך לצאת למרעה מדי יום, והחשש להיות מעוכב שוב מלווה אותי כל הזמן".

[התמונות הוסרו]

סרטון המתעד את עיכובו של העותר 4 מיום 19.2.2026 מצורף באמצעות נט המשפט ומסומן ע/5

סרטון המתעד את עיכובו של העותר 4 מיום 4.4.2026 מצורף באמצעות נט המשפט ומסומן ע/6

46. העותר 5 מתגורר עם משפחתו באזור חמרוש. הוא מעיד: "לפני כעשרה חודשים מתנחלים הקימו מאחז במרחק של כ-700 מטר מביתי. אנחנו סובלים מהתנכלויות מצד תושבי המאחז, שנוהגים להביא את עדריהם לרעות בחצרות הבתים שלנו". כך היה גם בבוקר 7.12.2025. העותר היה באותה עת במקום עבודתו, ושב לביתו כדי לקחת את בתו לרופא. "הייתי בבגדי עבודה ועם כתמי סיד על ידי, ואמרתי לאשתי שאני רוצה להחליף בגדים לפני שאני לוקח את הילדה לרופא... מהחלון, ראיתי שני גיפים צבאיים וגיפ משטרה. חשבתי שהם רק חולפים ליד הבית, אבל בתוך זמן קצר נכנסו כשבעה או שמונה חיילים, ברובים שלופים. הם צעקו: 'כולם לשכב על הרצפה'".

47. בהמשך, נגרר העותר החוצה. החיילים ערכו חיפוש על גופו, ובעטו בידיו וברגליו. הוא הוכנס לרכב צבאי, אזוק ומכוסה עיניים, כשהוא מונח על הציוד בחלקו האחורי של הרכב. יחד עמו עוכבו עוד ארבעה בני משפחה, והם נלקחו לבסיס צבאי בהתנחלות מיצד (אספר). העותר סבל מכאבים בצוואר ומקור, אך בקשותיו לשנות תנוחה ולקבל כיסוי לא נענו. "ביקשתי ללכת לשירותים. כעבור עשר דקות ניגשו

אלוי חייל, הוריד חלק מכיסוי העיניים, אבל לא שחרר את האזיקים, כך שלא יכולתי להוריד בעצמי את הבגדים, ונאלצתי שהוא יעשה זאת", הוא מעיד.

48. לאחר שעות רבות ללא מזון, הוגש לעותר ולבני משפחתו מזון לא ראוי למאכל. בן דודו מיאן לאכול, והחיילת שנכחה במקום סטרה לו. בלילה הם לנו על הרצפה. למחרת בבוקר, עורך דין מטעם העותרת 6 הגיש בקשה לשחרור המידי לבית המשפט הצבאי בעופר (ה"ת 25-12-21697). כפי הנראה עקב כך, כמעט יממה לאחר עיכובם, הם הובאו לתחנת משטרה. לאחר המתנה ממושכת בחוץ, בקור, העותר הוכנס לחקירה. על פי עדותו, "השוטר טען שביום שבו עוכבתי, זרקתי אבנים על המתנחלים שהיו בסביבת ביתי. עניתי: 'מה פתאום, הייתי בעבודה', והראיתי לשוטר שאני עוד בבגדי העבודה שאותם לא הספקתי להחליף". חקירתו נמשכה כרבע שעה, שלאחריה הוחלט לשחרר את העותר ויתר המעוכבים ללא תנאים.

49. גם לאחר חקירתו, העותר ובני משפחתו הוחזקו בתחנה בתנאים קשים. הם נאזקו זה לזה, ולא קיבלו מזון לאורך כל שהותם במקום. בשעה 20:30 הם הוכנסו לרכב, הוסעו והושארו אזוקים זה לזה בצד הכביש. למחרת שחרורו, שוב הגיעו חיילים לביתו של העותר. אשתו תיעדה בטלפון הנייד את התפרצות הצבא לביתם, והחיילים חזרו למקום כדי לאלצה למחוק את התיעוד.

50. כאמור, לא מדובר במקרים בודדים. הארגונים העותרים תיעדו עשרות מקרים של עיכובים שלא כדין, בכל שטח C בגדה המערבית. עו"ד ראודה מורקוס, רכזת הפעילות המשפטית בעותרת 6, מעידה: "מאוקטובר 2025 החלו להצטבר עוד ועוד מקרים, שבהם פלסטינים שעוכבו על ידי הצבא החלו לא להיות מובאים לתחנות המשטרה. במשך שעות ארוכות לא ידענו לאן הם נלקחו, לפעמים עשרים שעות ויותר. עשינו מאמצים רבים כדי לאתר אותם, אבל הם לא נקלטו רשמית בשום מקום. הדבר עורר כמובן דאגה רבה מאוד בקרב בני משפחותיהם".

51. על פי עדותה של מורקוס, "בעבר אירעו מקרים כאלה, אבל הם היו בודדים. בדרך כלל, פלסטינים שעוכבו הובאו לתחנות המשטרה אחרי שלוש שעות. במקרים חריגים, הם הובאו אחרי שש שעות או אפילו יותר, ואם בוצע עיכוב המוני, התהליך לקח יותר זמן. אבל לא היה מצב כמו היום, שבאופן מגמתי מעוכבים אינם מובאים לתחנות כלל". ד"ר עמרי מצר, מנהל העותרת 6, מעיד על ממדי התופעה: "היו מקרים בודדים כאלה קודם, שהיו תחומים לאזור מסוים. למשל, במסאפר יטא שבדרום הר חברון, בסוף אפריל ותחילת מאי 2023. אבל מבחינת הכמות והשיטתיות, זו לא היתה התופעה שאנחנו רואים היום – של עשרות עיכובים בכל האזורים בשטח C".

52. המשמעות היא כי חיילים משתמשים באופן שיטתי בכוח השלטוני כאמצעי להתעמרות שרירותית, מחוץ לגדרי סמכותם.

ההוראות המופרות – והפגיעה הקשה בתושבים

53. הדוגמאות שהובאו לעיל ועדויות העותרים מלמדות, כי העיכובים מבוצעים שלא לשם אף אחת מן התכליות הקבועות בצו, ומבלי שכלל קמה סמכות העיכוב. המעוכבים אינם מובאים בפני גורם חקירה (משטרה או ש"כ) לשם חקירתם כחשודים או לשם גביית עדותם, לא נטען כי לא ניתן לזהותם ולא נערך כל ניסיון לעשות זאת, והעיכוב אינו מבוצע לשם חיפוש, או לשם מסירת צו מעצר או מאסר. מקרהו של העותר 5 הוא בבחינת היוצא מן הכלל המעיד על הכלל: הוא עוכב למשך יממה כמעט, ורק

אז הובא לתחנת המשטרה, לאחר שהוגשה לבית המשפט בקשה לשחרורו המידי, נערכה לו חקירת בזק שקרוב לוודאי ניתן היה לערוך גם במקום, והוא שוחרר ללא תנאים.

54. בידי החיילים אף לא היה כל יסוד סביר לחשד שלפיו המעוכבים מעורבים בביצוע עבירה. יש גם להביא בחשבון רקע של התנכלות ואליומות מתנחלים כלפי התושבים הפלסטינים וכן מניעת גישה לאדמות מרעה וחקלאות, באזורים הרלוונטיים. על רקע זה, עיכובים המבוצעים על ידי הצבא משרתים מטרת בלתי חוקית וזרות, דוגמת מניעת גישה לקרקע חקלאית פרטית, הגבלה בלתי חוקית של חופש התנועה, תקיפת תושבים פלסטינים בבתיהם, ועוד.

55. כפי שעולה גם מתצהירי העותרים, רבים מן העיכובים מהסוג שמתואר בעתירה מבוצעים על ידי חיילים בעקבות דרישת מתנחלים. תושבים פלסטינים מוצאים עצמם מעוכבים בידי חיילים, גם כאשר הם עצמם מזעיקים משטרה כדי שתגן עליהם מפני מתנחלים. עמרי מצר מעיד: "יש מקרים אבסורדיים, שהמשטרה מגיעה לשטח ולא מוצאת לנכון לעכב את הפלסטינים, אבל הצבא בכל זאת מעכב אותם. כמובן שהם לא מובאים בפני גורם חקירה, ומשוחררים בלא כלום. יש מקרים אחרים, שבהם תושבים פלסטינים מנסים להזעיק משטרה, והמשטרה עונה: 'הכול בסדר, הצבא שם'. אבל כשהצבא מגיע, הוא מעכב את הפלסטינים".

56. ראודה מורקוס מעידה: "בתאריך 29.3.2026, בשעת צהריים, מתנחלים נכנסו לכפר פלסטיני באזור סוסיא. הם הביאו איתם את עדר הצאן שלהם, הכניסו את העדר לאדמה פרטית של אחת המשפחות, ואפשרו לצאן לכולות ולרמוס את היבול. המשפחה הזעיקה את המשטרה, ודיווחה גם למשרד התיאום והקישור הפלסטיני. אבל למקום הגיעו חיילים, שאותם המתנחלים הזעיקו, והם החלו לעכב את הפלסטינים. אחד המתנחלים הצביע על אבי המשפחה, בן כשבעים, שעמד בצד, והחיילים מיד עיכבו אותו. שני בניו עוכבו גם הם, והובלו לרכב הצבאי כשהם מכופפים לגמרי, בתנוחה מכאיבה. העיכוב בוצע בשעה 14:00 בצהריים, ורק בשעה 23:00 בלילה שני הבנים שוחררו, מבלי שהם נחקרו ומבלי שהובאו למשטרה. האב לא שוחרר במשך כל הלילה. בשעה 11:00 למחרת, באופן יוצא דופן, המשטרה הודיעה שהאב הובא לתחנה. עורך דינו מיהר ליצור קשר עם התחנה, ואז נאמר לו שהוחלט לשחרר גם את האב, מבלי שכלל נחקר. אז מדוע הוא הוחזק במשך קרוב ל-22 שעות?".

57. "התחושה בקרב התושבים הפלסטינים קשה מאוד. הם אומרים לי שהם מרגישים לא שווים בפני החוק, שהמילה של המתנחל היא שגוברת. למילה של הפלסטיני יש משמעות רק אם יש תיעוד. אבל מתנחלים יכולים להעליל על הפלסטיני ללא שום תיעוד, ובכל זאת המילים שלהם גוברות", היא מעידה.

58. כאמור, הנוהל הפיקודי אוסר לעכב אדם כצעד "ענישתי" או "חינוכי". בפועל, האיסורים שממטירים החיילים על המעוכבים – לא לצלם בטלפון הנייד, לא להימצא בשטחי מרעה, ואף לא לצאת מביתם (כולן פעולות חוקיות כמובן) – מעידים כי העיכובים נועדו להשיג מטרת פסולת אלה. זאת, עוד לפני שמביאים בחשבון את התנאים הקשים שבהם המעוכבים מוחזקים.

59. פעם אחר פעם, המעוכבים העידו כי נלקחו לבסיס צבאי, והוחזקו בתנאים קשים: באיזוק מכאיב, תוך כיסוי עיניים אסור, כשהם שרועים על הרצפה, בתנאי קור ואף בגשם, לעתים ללא גישה למזון, למים ולשירותים. ארבעה מן העותרים העידו כי הוכו וספגו אלימות מילולית קשה. שניים מן העותרים עברו התעללות של ממש. אך גם במקרים הפחות גרועים, המעוכבים הוחזקו בבסיסים במשך שעות, מבלי שנעשה דבר כדי לברר את זהותם או אשמתם בעבירה נטענת, אלא פשוט נגרמו להם סבל והשפלה. לבסוף – לאחר ארבע, שש, עשר, ובחלק מהמקרים אף למעלה מעשרים שעות – הושלכו המעוכבים

בשטח פתוח, מבלי שנמסרה הודעה בדבר שחרורם, והם נאלצו למצוא את דרכם לביתם בכוחות עצמם. השחרור עצמו נעשה באופן המשפיל ומסכן אותם ללא כל תכלית. משכי העיכובים חרגו באופן בוטה מהוראות הצו.

60. כפי שעולה בבירור מעדויות העותרים, סיבת העיכוב אינה נמסרת למעוכבים. חובת ההזדהות גם היא אינה מקוימת. פעמים רבות החיילים מופיעים ומבצעים את העיכוב כשהם רעולי פנים, ובפועל למעוכבים ולבני משפחותיהם אין כל יכולת לבחון האם העיכוב מבוצע בסמכות או על ידי גורם אזרחי, בשל העירוב הגדל והולך בין פעילות מתנחלים (במדים מלאים או חלקיים) לחיילים בשירות פעיל (ראו: **מתנחלים במדים: אלימות של אזרחים ישראלים במדי צבא כלפי פלסטינים בגדה המערבית** יש דין (2025)). יתר על כן, הארגונים העותרים עדים למקרים שבהם גורמים כגון רבש"צים ופקחי קרקעות עיכבו תושבים או הורו לחיילים לעכבם, תוך שהם פועלים מחוץ לגדרי סמכותם. בנסיבות אלה, נוצר צורך דחוף לאמת ולוודא כי גורם מוסמך הוא שנתן את הוראת העיכוב, מטעמים ענייניים וחוקיים.

61. ניכר כי דרישת התיעוד והדיווח בכל מקרה בו העיכוב נמשך מעל שלוש שעות, לרבות רישום הטעמים לכך; וכן הדרישה לקבלת היתר מהגורם המוסמך (קצין בדרגת סא"ל או קצין משטרה) להתמשכות העיכוב – אינן מקוימות. יוצא שהעיכוב מתבצע "מתחת לרדאר", ולכך השלכות חמורות ביותר. ראשית, במשך שעות רבות לא ידוע היכן המעוכב. פניות לחמ"לים ולמת"קים הגזרתיים במהלך העיכובים המתוארים העלו כי לא קיים מנגנון לתיעוד עיכובים בזמן אמת, ולא ניתן לאתר את המעוכבים. יש לציין כי "משל"ט כליאה", הגוף הצבאי האמון על איתור כלואים פלסטינים, נותן מענה לגבי מקום מעצר רק בחלוף 24 שעות ממועד הפנייה, כך שפנייה לגוף זה אינה רלוונטית למקרים של עיכוב, ובכל מקרה, בהיעדר תיעוד של העיכוב, גם לו היה המשל"ט נותן מענה לפניות בעניין עיכובים, הרי שלא היה בידו מידע לגבי עיכוב שהתרחש.

62. שנית, במצב בו גורמים בכירים אינם נדרשים לתת דעתם על עיכוב שמתמשך, ליתן לכך אישור מיוחד ולנקוב בטעמים המצדיקים זאת, וכן במצב בו דוחות אינם נערכים בתום העיכוב ואינם מועברים לחמ"ל החטיבתי – לא מתקיים כל פיקוח על החיילים המעכבים, ונסללת הדרך לשימוש לרעה בסמכותם. כשלא נדרשים לתת דין וחשבון, ניתן לעכב בנקל, מכל סיבה קלושה או מוטה שהיא, להחזיק במעוכבים בתנאים קשים ביותר, ואף להתעמר בהם.

63. הפעלת סמכות העיכוב על פי דרישת מתנחלים או תוך מעורבות שלהם בבירור מערבת שיקולים זרים, ועל כן אסורה.

היעדר פיקוח מצד הפיקוד והפרת ההתחייבות בעניין בנאי

64. כאמור, הצו בדבר הוראות ביטחון מחייב דיווח בכתב, בכל מקרה בו המעוכב הובא למקום בו נמצא בעל סמכות חקירה, או שהעיכוב נמשך שלוש שעות או יותר.

65. הציפייה מגורמי הפיקוד אינה שימתינו בחיבוק ידיים, עד שיתבקש מהם אישור מיוחד לעכב אדם מעבר לשלוש שעות, או עד שדוחות העיכוב יגיעו לחמ"ל החטיבתי. מחובתם לפעול באופן אקטיבי כדי להטמיע ולאכוף את הוראות הצו והנוהל בעניין השימוש בסמכות העיכוב, ולקיים פיקוח אפקטיבי שיבטיח כי החיילים פועלים לפיהן. הדעת נותנת כי אילו קיימו חובותיהם אלה, תופעת העיכובים שלא כדין היתה מסוכלת כבר לפני זמן רב.

66. הדברים נכונים במיוחד על רקע הפרות שכבר אירעו בעבר, וההתחייבויות שניתנו בעניין בנאי למנוע את הישנותן. בפועל, מופרת הן ההתחייבות הספציפית כי עיניהם של מעוכבים לא יכוסו, והן ההתחייבות העקרונית יותר, לפעול באופן עתי ושוטף כדי להבטיח שהפקודות והנהלים מיושמים כראוי.

67. התחייבות נוספת שניתנה בעניין בנאי, היא כי "ינוהל מעקב אחר טענות ופניות שיתקבלו בנוגע לחריגות מהנהלים בעת הפעלת סמכות העיכוב או המעצר" (עניין בנאי, בפסקה 38 לתגובה המקדמית). גם התחייבות זו הופרה על ידי המשיבים, שלא התייחסו לפניות החוזרות של העותרים אליהם, וזאת חרף היקפן וחומרתן של החריגות מהנהלים שפורטו בפניות.

הפניות למשיבים והתעלמות מהן

68. ביום 5.1.2026 פנו העותרים 6-9, ארבעה ארגוני זכויות אדם ותיקים, למשיבים, ועמדו על קיומה של תופעה נרחבת בגדה המערבית, במסגרתה תושבים פלסטינים מעוכבים שלא כדין בידי חיילים. העותרים הציגו דוגמאות רבות למקרי העיכוב הבלתי חוקיים והפוגעניים, פירטו את הפרות הדין הגלומות בהם, עמדו על חובתם של המשיבים למנוע הפרות אלה ואת השלכותיהן הקשות, והעלו דרישות דומות לסעדים המבוקשים בעתירה זו. פנייתם לא נענתה.

העתק הפנייה מיום 5.1.2026 מצ"ב ומסומן ע/7.

69. ביום 27.2.2026 פנו העותרים 6-9 בשנית למשיבים, וציינו כי התופעה החמורה שעליה הלינו נמשכת. הם פירטו כשלושים מקרים נוספים של עיכובים שלא כדין, מעבר לאלה שפורטו בפנייתם הראשונה, וחזרו על דרישותיהם לנקוט שורת צעדים למיגור התופעה. גם פנייה זו לא נענתה.

העתק הפנייה מיום 27.2.2026 מצ"ב ומסומן ע/8.

70. ביום 17.3.2026 שלחו העותרים 6-9 תזכורת למשיבים, בה צוין כי אירועים של עיכובים שלא כדין ממשיכים להיות מתועדים באופן יומיומי. הם שבו ודרשו את התייחסותם הדחופה של המשיבים לדרישותיהם, וציינו כי ככל שלא יתקבל מענה, לא תיוותר בידיהם ברירה אלא לפנות לערכאות.

העתק הפנייה מיום 17.3.2026 מצ"ב ומסומן ע/9.

71. התייחסותם של המשיבים לא התקבלה עד היום, למעלה מארבעה חודשים מאז שפנו אליהם העותרים לראשונה. מכאן העתירה.

הטיעון המשפטי

חובת המשיבים להבטיח כי החיילים הכפופים להם לא יחרגו מסמכותם

72. הגדה המערבית היא שטח כבוש. המשיב 1, מפקד האזור, משמש כחליף הריבון בשטח. הוא, הקצינים והחיילים הכפופים לו, מן הבכירים ועד הזוטרים ביותר, מחזיקים בסמכויות שלטוניות ביחס לאוכלוסייה האזרחית הפלסטינית החיה בשטח. משהצבא מפקיד בידי חיילים סמכויות, בפרט סמכויות רבות עוצמה לנהל את חייה של האוכלוסייה האזרחית ולהפעיל כלפיה כוח, קמה לו החובה להבטיח כי אותם חיילים יפעלו אך ורק בגדרי סמכויותיהם. כך מתחייב מעקרון חוקיות המינהל, וכן מהיות הצבא גוף פיקודי-היררכי, שתפקודו התקין תלוי בהשלטת משמעת.

73. לגבי עקרון חוקיות המינהל, נקבע זה כבר כי "הוא עיקרון יסוד במשפט הישראלי והוא משמיע לנו כי רשות מנהלית רשאית לפעול אך ורק בדל"ת אמות הסמכות שהוקנתה לה בחוק, ואין היא רשאית לבצע פעולה שאותה לא הוסמכה במפורש לעשות... עיקרון זה וההקפדה עליו נושאים משנה חשיבות מקום שפעולתה של הרשות עלולה לגרום פגיעה בזכות יסוד" (בג"ץ 4455/19 טבקה – צדק ושוויון ליוצאי אתיופיה נ' משטרת ישראל, בפסקה 15 לפסק דינה של הנשיאה חיות (25.1.2021). (להלן: עניין טבקה). כאשר מדובר בסמכויות שיטור, כגון הסמכות לעכב אדם, חשיבות העיקרון רבה במיוחד: "חשיבותו של עקרון חוקיות המינהל מקבלת משנה תוקף כאשר מדובר בסמכויות המתירות לרשות המינהלית לפגוע בזכויות אדם מוגנות, ובוודאי כך כאשר מדובר בסמכויותיו של שוטר הרשאי במסגרת סמכויותיו ובנסיבות המתאימות לפגוע בזכויות הבסיסיות ביותר של אדם" (רע"פ 10141/09 בן חיים נ' מדינת ישראל, פ"ד סה(3) 305, בפסקה 22 לפסק דינה של הנשיאה (בדימוס) ביניש (2012) (להלן: עניין בן חיים)).

74. על העיקרון להיות מוגשם בפועל, ובמישור זה הוא נבחן, אחרת הוא הופך לאות מתה. "שלטון החוק אינו נוצר יש מאין ואינו דבר ערטילאי. צריך להיות לו ביטוי מוחשי ויום-יומי בעצם קיומם של הסדרים נורמטיביים מחייבים, בהפעלתם הלכה למעשה כלפי כולי עלמא" (בג"ץ 428/86 ברזילי נ' ממשלת ישראל, פ"ד מ(3) 505, בפסקה 26 לפסק דינו של הנשיא שמגר (1986)). בהקשר של הסדרת השימוש בכוח נקבע, כי לא די בקיומן של נורמות ראויות המעוגנות בדין, אלא יש להבטיח את אכיפתן המעשית, כאשר על הגורם האחראי ליצירת כללי השימוש בכוח מוטלת גם האחריות ליישומם (בג"ץ 2605/05 המרכז האקדמי למשפט ולעסקים נ' שר האוצר, פ"ד סג(2) 545, בפסקאות 11-13 לפסק דינה של השופטת פרוקצ'יה (2009) (להלן: עניין הפרטת בתי הסוהר)).

75. בהקשר של יישום כללי הדין בפעילות צבאית נקבע, כי כדי להבטיח פעילות בהתאם לכללים יש צורך בשינון והפנמה שלהם על ידי החיילים, וביצירת מנגנונים מוסדיים להוצאת הכללים לפועל (בג"ץ 4764/04 רופאים לזכויות אדם נ' מפקד כוחות צה"ל בעזה, פ"ד נח(5) 385, בפסקה 34 לפסק דינו של הנשיא ברק (2004)). (בג"ץ 2936/02 רופאים לזכויות אדם נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית, פ"ד נו(3) 3, 5-6 (2002) נקבע, כי את כללי הדין יש לחזור ולהציג לחיילים תוך מתן הנחיות קונקרטיות, "שימנעו, ככל הניתן אף במצבים קשים, פעילות שאינה מתיישבת עם הכללים". עוד נקבע, כי על ההוראות והעקרונות המשפטיים "להיתרגם בידי הצבא ומפקדיו לשפת יום-יום, ולהשתקף הלכה למעשה בפעילות הצבאית, הן בימי שגרה והן בעיתות מלחמה" (בג"ץ 7195/08 אבו רחמה נ' הפרקליט הצבאי, פ"ד סג(2) 325, בפסקה 40 לפסק דינה של השופטת פרוקצ'יה (2013) (להלן: עניין אבו רחמה)).

76. מלבד הנחלה של הוראות הדין, ויצירת מנגנונים מוסדיים שיבטיחו את מימושו, מוטלת על המשיבים החובה לפקח על האופן שבו החיילים מפעילים את סמכותם. על פי "הוראת הפיקוד העליון 6.0302 משמעת – אחריות מפקדים ואחריות מטה", מפקדים נדרשים לפקח על קיום הפקודות ולוודא את ביצוען. מבחינה מהותית, פיקוח וביקורת על אופן השימוש בכוח השלטוני הם ערובה חיונית ביותר להבטחת ריסונו, ולמניעת שימוש לרעה בו (עניין הפרטת בתי הסוהר, בפסקה 15). "מדינה אוכפת את הדין באמצעות בעלי תפקידים שכפופים לה, ויש לה כלים לחייב אותם לנהוג כדין במילוי תפקידם. כך פוחתות הסכנות לניצול לרעה של כוח שלטוני שטמונה בו פגיעה בזכויות אדם, ולשימוש בו בשרירות או למטרות זרות" (רע"פ 3829/15 קסאי נ' מדינת ישראל, בפסקה 2 לפסק הדין של השופט עוזי פוגלמן (20.12.2018) (להלן: עניין קסאי)).

77. בעניין אבו רחמה סקרה השופטת פרוקצ'יה את פסיקתו של בית הדין הצבאי בנוגע לחובה לשמור בהקפדה על מגבלות הכוח הנתון בידי חיילים: "...מקום שבו מוענק כוח לבעל שררה, יש ליצור מערכת נורמטיבית שעניינה הגבלת כוחותיו, לבל יעשה בהם שימוש לרעה. קביעה זו יפה לכל סוג של חברה אנושית, על שלל מנגנוניה ותפקידיה, היוצרים יחסי תלות ומרות; על אחת כמה וכמה, שהיא נחוצה בחברה הצבאית, שיש בה, מכח הגדרת תפקידיה, מאפיינים אלימים וכוחניים, הטבועים בה. על כן, הפעלת כוחם של חיילי צה"ל חייבת להיות מוגבלת במקום, בזמן, ובמידה הראויה; היא חייבת להיות תלויה הקשר; אך ורק במידה ובהקשר הנכונים, לצורך מילוי התפקידים המוגדרים שהוטלו עליהם, בנסיבות נתונות...". ובהמשך: "בית הדין הצבאי הדגיש בהכרעותיו הפסוקות כי חובת יישום המגבלות על הפעלת הכוח הצבאי, היא בראש וראשונה חובתם של המפקדים... בית הדין עמד על החובה לשמור על כבודם, גופם ובריאותם של כלואים הנתונים במשמורת הצבא. הוא הדגיש את האבחנה בין שימוש בכח הנדרש לצורך ביצוע משימה צבאית, לבין שימוש לרעה בכח כלפי אוכלוסיה אזרחית" (עניין אבו רחמה, בפסקות 43-44). קביעות אלה מחייבות את המשיבים ותקפות אף לענייננו.

חובת המשיבים לעמוד בהתחייבותם בפני בית המשפט

78. כאמור, בעניין בנאי התחייבו המשיבים כי לא תינקט עוד הפרקטיקה של כיסוי עיני מעוכבים, וכי יוקפד על יישום ההוראות בעניין הפעלת סמכות העיכוב בידי חיילים. התחייבויות אלה שניתנו בפני בית המשפט מחייבות את המשיבים, והם אינם רשאים להתנער מהן. בעניין זה נקבע בבג"ץ 8707/10 הס נ' שר הביטחון, בעמ' 17 (03.02.2011): "חשוב לחזור ולהדגיש כי קיום הוראותיו של בית משפט זה אינו בגדר המלצה בלבד וכל אדם וכל חייל מחויב לקיימן כלשונו. בהקשר אחר כבר נקבע כי 'הסדר הציבורי מחייב שפסקי-דין יקוימו, והאינטרס הציבורי הוא שהציבור ידע שפסקי-הדין מבוצעים הלכה למעשה, ושההליכים שקוימו בפני בית-המשפט לא התנהלו לשווא" (רע"א 3888/04 שרבט נ' שרבט, פ"ד נט(4) 49, 58 (2005)). דברים דומים נפסקו בבג"ץ 2144/20 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' יושב ראש הכנסת, בפסקה 4 (25.03.2020): "כיבוד שלטון החוק הוא יסוד המסד בכל משטר דמוקרטי והוא נבחן, בין היתר, בציות להחלטות וצווים שיפוטיים... והמשפט הישראלי [...] אימץ את הגישה הרווחת במשפט המקובל המייחסת חזקת הגינות לרשויות השלטון. ההנחה שביסוד חזקה זו היא כי פסק דין שניתן נגד המדינה יקויים כדבעי".

חובת המשיבים להבטיח את זכויות האדם של התושבים המוגנים

79. הדין הבינלאומי ההומניטרי, דיני זכויות האדם, והמשפט המינהלי הישראלי מחייבים את המפקד הצבאי להבטיח את זכויות האדם של התושבים הפלסטינים, ולהימנע מפגיעה בלתי מידתית ובלתי סבירה בהן (בג"ץ 3239/02 מרעב נ' מפקד כוחות צה"ל באיו"ש, פ"ד נו(2) 349 (2003) (להלן: עניין מרעב)). סעיף 27 לאמנת ג'נבה הרביעית בדבר הגנה על אזרחים בעת מלחמה משנת 1949 (להלן: אמנת ג'נבה) מחייב את המפקד הצבאי לכבד את זכויות התושבים המוגנים, לרבות כבודם, להתייחס אליהם בצורה אנושית ולהגן עליהם מפני כל סוגי האלימות. נפסק כי "מפקד האזור מופקד לא רק על שמירת הסדר והביטחון של התושבים אלא גם על הגנת זכויותיהם, ובייחוד על זכויות האדם החוקתיות הנתונות להם. הדאגה לזכויות אדם עומדת במרכז השיקולים ההומניטריים שחובה על המפקד לשקול" (בג"ץ 10356/02 הס נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית, פ"ד נח(3) 443, 455-456 (2004)).

80. השימוש בסמכות העיכוב פוגע באופן אינהרנטי בזכויות האדם לחירות ולחופש תנועה. כאשר סמכות זו מופעלת באופן שרירותי, מפלה או משולח-רסן הדבר גורר פגיעה קשה – עודפת ובלתי מוצדקת – הן

בזכויות אלה, והן בזכויות אדם נוספות בהן הזכות לכבוד, לאוטונומיה, לשוויון, להליך הוגן, לפרטיות, ולשלמות הגוף והנפש. השימוש בסמכות העיכוב מחייב אפוא הפעלה זהירה ומצומצמת, בהתאם לכללי הסבירות והמידתיות, תוך הבטחת פיקוח ואחריותיות – ובדל"ית האמות של החקיקה הרלוונטית.

81. בפסיקת בית המשפט העליון הודגש כי החירות האישית היא זכות חוקתית בעלת חשיבות מיוחדת, המצדיקה צמצום והקפדה בשימוש בסמכויות לשלילתה. הודגש כי שימוש בסמכות עיכוב מחייב הקפדה על כל תג ותג מן הדרישות הצורניות והתוכניות, ובוודאי המהותיות של הוראות החוק, וכי על הוראות אלה להתפרש בצמצום ובדוקנות (רע"א 4672/14 גליק נ' מדינת ישראל (6.1.2015); בג"ץ 6055/95 צמח נ' שר הביטחון, פ"ד נג(5) 241 (1999); בש"פ 11109/03 שקארה נ' מדינת ישראל, פ"ד נח(2) 350, 354 (2004)).

82. בשורת פסקי דין נקבע כי שלילת חירות אישית, באמצעות הפעלת סמכות העיכוב, אינה יכולה להיעשות על יסוד "חששות" או טענות לא מבוססות ולא מבוררות, כי אם נדרש לכך "יסוד סביר לחשד" המבוסס על תשתית ראייתית ואשר אמת-המידה לו היא אובייקטיבית. על החשד להיות אינדיבידואלי ביחס למעוכב (עניין בן חיים, בפסקה 16; עניין קסאי, בפסקאות 19-20 לפסק דינו של המשנה לנשיאה מלצר; בג"ץ 244/23 האגודה לזכויות האזרח נ' משטרת ישראל, בפסקה 37 (14.12.2025). (להלן: **עניין האגודה לזכויות האזרח**); עניין מרעב, בפסקה 20). בעניין טבקה נקבע בהקשר זה: "בנסיבות שבהן בפני אותו אדם (מעוכב) אף לא הוצג טעם מבורר שבעטיו הופעלה הסמכות, עשוי להתעורר חשש כי הסמכות הופעלה באופן שרירותי, וכבר נפסק לא אחת כי סמכות שלטונית שמופעלת בשרירות וללא כל מגבלה יש בה משום פגיעה בכבודו של אדם ואף באוטונומיה שלו" (עניין טבקה, בפסקה 21 לפסק דינה של הנשיאה חיות).

83. עוד נקבע, כי חל איסור חמור לערב שיקולים זרים בהפעלת הסמכות: "הפעלת הכח השלטוני כלפי הפרט במסגרת ההליך הפלילי אמורה להיות מנותקת כליל משיקולים זרים, ועליה להיעשות תוך מחוייבות מלאה לכללי הריסון בשימוש בכח, אשר בכיבודם תלוי גורלו של האדם הנתון למרותו של השלטון" (עניין הפרט בתי הסוהר, בפסקה 16), וכי אין להפעילה את הסמכות למטרת ענישה או הרתעה (דנ"פ 2316/95 גנימאת נ' מדינת ישראל, פ"ד מט(4) 589, 616-617 (1995)); בש"פ 537/95 עימאד גנימאת נ' מדינת ישראל, פ"ד מט(3) 375, 355 (1995)). כמו כן, אין להפעיל את סמכות העיכוב באופן המרוקן מתוכן את הוראות החוק וההגנות המוקנות בהן (עניין האגודה לזכויות האזרח, בפסקה 37).

84. הדבר נכון במיוחד כאשר מדובר בפערי הכוח האדירים בין התושבים הפלסטינים לבין החיילים האוחזים בסמכויות נרחבות לפגוע בזכויותיהם. הדין הבינלאומי ההומניטרי נדרש לפערים אלה, וקובע הוראות שנועדו להבטיח את זכויותיהם של התושבים המוגנים להליך הוגן ולחירות ממעצר שרירותי, ולהבטיח כי יסופקו להם תנאי מעצר אנושיים ומכבדים. כך למשל, סעיף 32 לאמנת ג'נבה אוסר על נקיטת אמצעי שיש בו כדי לגרום סבל גופני, סעיף 33 אוסר על ענישה למטרת הרתעה, סעיף 37 קובע כי יש להתייחס לכלואים באופן אנושי, סעיף 76 קובע כי יש לספק להם מזון ותנאי היגיינה שיאפשרו להם לשמור על בריאותם, וסעיף 85 קובע כי יש להגן על כלואים מפני תנאי מזג האוויר. בבג"ץ 3278/02 המוקד להגנת הפרט נ' מפקד כוחות צה"ל באזור הגדה המערבית, פ"ד נז(1) 358 (2002) עמד בית המשפט על החובה להבטיח תנאי מעצר אנושיים לתושבי שטחים, אשר ישמרו על כבודם כבני אדם.

למשיבים חובה מוגברת לפקח על הפעלת סמכות העיכוב כדי למנוע שימוש לרעה

85. לנוכח פערי הכוחות הללו, הותרת "ואקום אכיפתי" מצד המשיבים יוצרת פתח נרחב לשימוש לרעה בסמכות העיכוב על ידי חיילים. מצד אחד, ניצבים תושבים במצב של פגיעות רבה וחוסר יכולת לעמוד על זכויותיהם מול החיילים, ומנגד ניצבים חיילים שהופקד בידיהם כוח שלטוני ושאינם חייבים לתת כל דין וחשבון על הפעלתו.

86. התוצאה, כפי שהומחש בחלק העובדתי, היא שלילת חירות משפילה, מרתיעה ומאיימת, וחשיפה ליחס בלתי אנושי ומשפיל – חרף האיסורים החמורים שבדין על אלה. זאת, לא פעם אחת – העותרים עוכבו חמש ואף חמש עשרה פעמים. שלילת החירות בנסיבות הקשות המתוארות אורבת להם מדי יום.

87. נזכיר את הקביעה היסודית על פיה אין להפעיל אלימות פיזית ונפשית לצורכי חקירה, כל שכן אין להפעילה כלפי מעוכב שלא לצורכי חקירה (עניין **אבו רחמה**, בפסקה 42). עוד נקבע, כי "חובה יסודית החלה על כל חייל צה"ל באשר הוא, לכבד זכויות אדם של מי שמצוי במשמורת הצבא, ולהימנע מניצול הכח והשררה הצבאית בדרך אכזרית הפוגעת בעצור פגיעה קשה, ומתעלמת מזכותו הבסיסית לחיים ולשלמות הגוף" (שם, בפסקה 51).

88. בבג"ץ 3799/02 **עדאלה נ' אלוף פיקוד מרכז** (פ"ד ס(3) 67 (2005)) נקבע כי על המשיבים מוטלת החובה למנוע היווצרות פרצות "שידרדרו את הפעילות בשטח למצבים חד-משמעיים של אי-חוקיות" ויובילו להפרה בוטה של הדין (בפסקה 6 לפסק דינה של השופטת ביניש). כפועל יוצא מאלה, חלה עליהם חובה מוגברת לפקח על הפעלת סמכות העיכוב ולהקים את המנגנונים הנדרשים לצורך כך. בין היתר: להקים מנגנון לאיתור מעוכבים בזמן אמת, לקבוע כי אין להביא מעוכב אלא לתחנת משטרה או לגורם חקירה בבסיס צבאי, לקבוע כי מעוכב חובת דיווח על כל עיכוב שמשכו מעל עשרים דקות, לערוך מעקב שבועי אחרי הדוחות, לקבוע כי מעוכבים ישוחררו במקום שבו עוכבו או בביתם, ויורשו ליצור קשר עם בני משפחותיהם טרם השחרור, לקבוע כי מעוכבים לא יאזקו ולאכופ את האיסור על כיסוי עיניהם.

89. יש לציין כי הדין החל בישראל קובע חובת דיווח הדוקה יותר מזו הקבועה בצו: סעיף 74 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), תשנ"ו-1996 קובע כי יש לערוך דוח בכל מקרה בו המעוכב הובא לתחנת המשטרה, או אם העיכוב נמשך למעלה **מעשרים דקות**. הפער בין הוראות החוק וההגנות המוקנות לפיהן, החלות על ישראלים ועל תושבים מוגנים בעת עיכובם באותן נסיבות ובאותו שטח, אינן משקפות שוני רלוונטי כי אם הפליה בלתי מוצדקת. במיוחד על רקע התופעה הנרחבת של עיכובים שלא כדין, ראוי להחיל על התושבים הפלסטינים הסדר דומה לזה הקבוע בחוק המעצרים, ולקבוע גם ביחס אליהם חובת דיווח בכל מקרה בו העיכוב נמשך למעלה מעשרים דקות (ראו: בג"ץ 10720/06 **פריד נ' בית המשפט הצבאי לערעורים** (8.2.2007); בג"ץ 4057/10 **האגודה לזכויות האזרח נ' שר הביטחון** (23.5.2013)).

היעדר מענה מצד המשיבים – ותוצאותיו

90. כאמור, המשיבים לא השיבו לפנייות העותרים. זהו שיקוף נוסף של זילות זכויותיהם של תושבי השטחים הכבושים ושל השלמה, מצד המופקדים על המערכת הצבאית ההיררכית, עם הפרות חוק שיטתיות על-ידי פקודיהם. ניתן ללמוד מכך כי המשיבים אינם פועלים כדי למנוע מקרים של שימוש לרעה בסמכות העיכוב, לאתרים בזמן אמת ולטפל בהם – כפי שהם מחויבים לעשות. וכשזה המצב –

מה פלא שהניצול לרעה של כוח שלטוני הופך לשיטה. ושמא החיילים מבינים את אוזלת היד של המשיבים כאישור במשתמע, ואולי אף כהנחיה בקריצת עין, להמשיך ולהתעמר בתושבים.

91. היעדר המענה מהווה גם הפרה של הוראות החוק לתיקון סדרי המינהל (החלטות והנמקות), תשי"ט-1958 (להלן: **חוק חובת הנמקות**). בנסיבות אלה, יש לתת צו על תנאי בעתירה כבר בשלב זה.

92. חוק חובת הנמקות קובע חובה על רשות ועובד בה להשיב לפנייה להפעלת סמכות בתוך 45 ימים. על פי סעיף 6(ב) לחוק חובת הנמקות, מקום בו לא ניתנה תשובה בתוך שלושה חודשים, "רואים בכך, לענין כל דין, החלטה לסרב לבקשה, ללא מתן נימוקים". בהמשך לאמור, סעיף 6(א) לחוק חובת הנמקות קובע כלל של היפוך נטל הראייה. על פי הסעיף, מקום בו לא השיבה הרשות לפונה, "על עובד הציבור הראייה כי החלטה או פעולה שלא ניתנה לגביהן תשובה או הודעה כאמור, נעשו כדין". במישור של סדרי הדין, העברת נטל הראייה מתבטאת בהוצאת צו על תנאי עם הגשת העתירה (יצחק זמיר **הסמכות המינהלית** כרך ב 715-716 (1996)).

לנוכח כל האמור, בית המשפט הנכבד מתבקש ליתן צו על תנאי כמבוקש בפתח הדברים, ולקבוע את העתירה לדיון בדחיפות.

14 במאי 2026

רעות שאער, עו"ד

הילה שרון, עו"ד

ב"כ העותרים